

~~217~~
EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.

17-46.

SIGNAT. 1515CCCXIII.

...republicano placen
...es me nigr
...qui multas diffa
...de

159.

CAPITA

Ostendentia discrimen doctrinae verae
& falsae Ecclesiae,

DE SACRA SCRIPTURA
EIVSQUE AVTO-
RITATE.

Proposita in disputationem publicam

A

ZACHARIA SCHILTERO
S. Theologiae Doctore & Professore.

In inclita Academia Lipsensi.

Ad diem Mensis Augusti XVI.

Anno nati CHRISTI M. D. LXXXVIII.

LIPSAE,

Excudebat Abraham Lamberg.

...cipulo plac...
...es me...
...qui multos di...
...ca...

CAPITA DE SACRA SCRIPTURA. 91.

I.

VERE ADMODUM VERA ECCLESIA in alijs doctrine Christiane partibus: ita in precipuo summoq; capite DE VERBO DEI SCRIPTO, SEU DE SCRIPTURA SACRA, multiplici, eoq; ingenti & admodum evidenti discrimine dissidet ab Ecclesia Romana.

II. Primum enim religio Christiana ecclesiam ad solam scripturam *ἑρμηνεύουσαν* eamq; illustribus testimonijs miraculorum confirmatam docendam discendamq; obligat, non ad traditiones Apostolorum non scriptas, siue dogmatum, siue rituum, in quibus libertatem ecclesiae concedit recipiendi retinendiq; eas, quae τὰς γραφὰς ἐπιφωροῖσι sunt, secundum Irenaeum, citante Eusebio lib. 5. c. 20. reiectis & repudiatis ijs, quae scripturae testimonio carent, quemadmodum & necessitatem ecclesiae imponit fugiendi omnia dogmata & cultus scripturae expresse contrarios, siue humana siue angelica autoritate commendatos, secundum dicta: Ad legem & ad testimonium. Scrutamini scripturas. Posui verba mea in ore tuo, &c. Esa. 51. & 59. Quibus nec addas nec adimas quicquam, Deuter. 4. & 12. Proverb. 30. Apocal. ult. Extructi estis super fundamentum Prophetarum, &c. Ephes. 2. Si angelus de caelo aliud praeter id (non tantum contra) quod predicatum est, Evangelium docuerit, anathema sit, Gal. 1. Non arte compositas fabulas afferimus, sed habemus firmiorem sermonem Propheticum, &c. 2. Pet. 1.

I. Gradus
τῆς ἀντιθέ-
σεως.

III. Atq; hoc modo Christus ipse ecclesiam à traditionibus maiorum non scriptis ad scripturam passim renocat, Matth. 5. 6. 15. 23. 28. Mar. 7. Luc. 11. & 18. easq; quod genuinam legis & Prophetarum sententiam corrumpant, fermentum Phariseorum appellat, Matth. 16.

IV. Similiter Paulus cum Petro hortatur eandem ad tuendam in professione & exercitijs fidei Christianae libertatem Evangelij, restitutam per Christum, excusso iugo servitutis traditionum humana-

92 rum quacumq; specie fucatarum, Gal. 5. Coloss. 2. & male valere iussa
vanitate τῆς πατρὸς παραδόξ ἀναστροφῆς 1. Pet. 1. Et Paulus seipsum
fatetur Ecclesia non Pastorem, sed depastorem & depopulatorem egisse,
περισσότερος ζηλωτῆρ ὑπάρχοντα τῶν πατρικῶν παραδόσεων Gal. 1.

V. Quo pertinet quod Lucas testatur, Apostolum in doctrina
Ecclesia canonem scripturae ubiq; constanter conseruasse, nihil aliud do-
cendo, quàm quod prædixerunt Propheta Actor. 26. & ult. Spretis a-
liorum doctorum commentis, quemadmodum Apostolus ipse quoq; in ri-
tibus Ecclesia, ordinandis, ductum traditionis Dominicae religioso studio
secutum se esse affirmat, Ego à Domino, inquit, accepi, quod & tradi-
di vobis, 1. Cor. 11. Et si quid præterea constituendum fuit, ad discipli-
nam ecclesiasticam necessarium, in eo τῆς οἰκδομῆς, ὡς ταξίας καὶ ὁ-
ρημοσύνης rationem accuratam se habuisse, 1. Cor. 14. Salua libertate
Christiana, Gal. 5. Coloss. 2. Rom. 14. 1. Cor. 8.

VI. E contrario verò à pietate Christiana alienissimum est, quod
Ecclesia Romana & eiusdem affecta, præsertim commenticia societati
Linda, lib. 1. Iesu addicti, palàm profitentur, duplex esse verbum DEI, ἕγγραφοῦ
πανοπλίας καὶ ἀγγραφῶν, utrumq; partim dogmaticum, partim rituale, & pari
c. 20. 21. 22. pietate & fide amplectendum, & quidem traditiones, Apostolorum no-
23. 24. Item mine Ecclesia commendatas à maioribus, inter quas reuera tamen mul-
lib. 3. c. 5. & in ta sunt ὡς ἀποστολικῆς, tanquam eiusdem per semetipsas non modò
eiusdem libri ta sunt ὡς ἀποστολικῆς, tanquam eiusdem per semetipsas non modò
argumento. cum scriptura autoritatis, sed planiores etiã plenioresq; ipsa scriptura,
pari pietatis affectu & reuerentia cum scriptura recipiendas, secun-
dum decretum Sess. IIII. Synodi Tridentinae, unà cum conciliorum
decretis & Canonibus, veteris Ecclesia præsertim Romanae consuetudi-
ne, sanctorum Patrum placitis, Pontificum edictis & id genus alijs san-
ctionibus humanis sanctè observandis, licet scriptura S. testimonijs desti-
tutis, secundum eiusdem Synodi impiam definitionem, & patronorum e-
iusdem interpretationem satis proteruam, quorum ductum sequitur to-
ta factio Iesuitica, quæ ut nobis probri loco scripturariorum & Bibli-
istarum nomen tribuit, ita traditionariorum & τῶν πατρολόγων potius
quam Θεολόγων, titulo est dignissima.

VII. Quod

VII. Quod si concedatur sanè, esse aliquas traditiones Apostolicas 93.
 eas non scriptas, quia tamen, quæ sint verè Apostolica, quæ minus, adhuc
 incertum est, nihil autem certius, quam vocem Spiritus sancti eiusdem
 stilo nequaquam contradicere, sed ὁμόφωνον esse: Ideò traditiones
 non scriptæ & ἀγράφαι omnia, non ad fallacem Patrum & Concilio-
 rum, & c. stateram, sed ad exactissimam sacra scriptura libram & tri-
 tinam accuratè examinanda & pensanda sunt, diligenterq; cauendum,
 ne νοθλόμεια, maximè verbo scripto repugnantia, pro veris & genuinis
 recipiantur, præsertim cum Apostolus fateatur, se & alys adhuc vivis
 Apostolis, passim φρεναπάτας & ματαιολόγους quosdam sua ipsorum
 somnia & figmenta Ecclesie pro traditionibus Apostolicis falso obtru-
 sisse, Coloss. 2. Tit. 1. 1. Tim. 1. (id quod Eusebius declarat exemplo Papiæ,
 fucoso traditionum Apostolicarum prætextu in errorem τῆς χιλιασῶν
 inducti, lib. 3. c. 39.) Idemq; præmoneat Thessalonicenses, ne turbari se
 patiantur vel per Spiritum, vel per Sermonem vel per Epistolam, tan-
 quam se vel alys Apostolis autoribus editam, 2. Thess. 2.

VIII. Quemadmodum Irenæus & Tertullianus quoq; cum Au-
 gustino hoc omnibus hereticis familiare & in usu fuisse, sua quoq; atate,
 Apostolorum licet admodum vicina, testantur, ut cum scriptura ur-
 gerentur ad fictitias traditiones confugerent. Sed non est nobis proposi-
 tum totam de traditionibus doctrinam huc referre iustaq; tractatione
 persequi.

IX. Diligenter etiam monendi sunt iuniores, τὰ ἀγράφα, cuius-
 modi sunt probata symbola, Canones conciliorum vetustiorū et id genus
 alia scriptura σύμφωνα, quæ veterib; ὄροι, ἐκθέσεις καὶ ἐξηγήματα τῆς
 πίστεως appellata, & hereticis potissimum opposita fuerunt, item ritus
 Ecclesie utiles & similia ῥητῶς quidem in scriptura μὴ λεγόμενα, sed
 inde tamen eruta & extructa & à pia vetustate magnis præconijs or-
 nata, retinere & amplecti ecclesiam, non propter semetipsa, nec eadem
 cum scriptura autoritate, multò minus ut veritatis Evangelicæ λιγίτη-
 ρια, sed propter scriptura consensum, ita ut per se nullam, propter verò
 scripturam Canonicam solam, omnem quam habent, autoritatem obti-

94. *meant. Atq; in hanc sententiam τὰ ἄγραφα scriptura consentanea ab ἑγγράφοις rectissime distinguit D. Augustinus, scribens, illa cum indicati libertate, hac vero cum credendi necessitate legi & recipi ab Ecclesia, eò quòd quanquam in illis eadem inueniatur veritas, longè tamen impar & inferior illorum sit autoritas, sacratissima scil. scripturarum excellentia nullo modo equiparanda, contra Faustum Manichæum lib. 11. c. 5.*

X. *Et hac quidem præcipua causa fuit, quæ Prophetas & Apostolos impulit, ut non modò viva voci scriptorum monumenta adiungerent, sed etiam eadem, quæ prius viva voce tradiderant, & non aliena, (ad argumentum & summam doctrinæ, eiusdemq; necessariam declarationem quod attinet) & quidem si non omnia, certè, ut Augustini & Cyrilli verbis utamur, salutis hominum sufficientia literis consignarent, studium nimirum τῆς ἀληθοφωρίας (Coloss. 2.) ἀσφαλτίας (Actor. 1. Philipp. 3.) σθεχυμῆ (2 Pet. 3.) item βεβαιώσεως (Ebr. 2.) fidei seu doctrinæ vocis ministerio tradite, ne scil. Ecclesia, vel Philosophorum & Poëtarum, vel Iudeorum, Thalmudistarum scil. & Cabalistarum, de rebus diuinis & cælestibus, sparsis fabulamentis vanissimis, vel fucosa specie Pseudoapostolicarum traditionum non scriptarum, seducta & decepta, à norma veritatis cælestis declinādo, à via salutis aeternæ aberraret, quemadmodum hac causa addita scriptura expressè afferitur ab ipsis Apostolis, Actor. 15.*

XI. *Quo cum pulchrè consentiunt scriptores ecclesiastici, præsertim Irenæus scribens lib. 3. c. 1. Apostolos, Euangelium quod primum prædicauerunt id postea per Dei voluntatem in scripturis nobis tradidisse fundamentum & columnam fidei nostræ futurum. Et Nicephorus lib. 2. c. 34. de Paulo: Quæ præsens oratione sua dilucide docuerat, eadem per compendium absens per epistolas auditoribus in memoriam reuocauit, ita ut ea quoq; quæ secretioris mysterij magisq; abstrusa antea silentio præterierat postea per sacra scripta sua aut grandioris sapientia verbis accurate & dilucide declarauerit.*

Quò

Quò referatur & causaliteris mandati Evangelij à Matthæo & 95.
Luca, exposita ab Eusebio lib. 3. histor. Eccles. 24. Et id genus alia.

XII, Ex quo, luce meridiana clarius apparet, scripta Prophe-
tica & Apostolica nequaquam tantum παραληφόμενα, quemadmo-
dum aula Romana adultores impudentissimè nugantur, sed multò
magis τῶν παραδόσεων viva vocis ὑπομνήματα & primorum fidei
elementorum ἐξηγήσεις pleniores uberioresq; esse, teste Petro, scriptu-
ram novi Testamenti ἐπέμνησιν τῶν προφητῶν ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων
προφητῶν καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ἐντολῆς appellante, 1. Pet. 5. 2. Pet. 1.
& 3. & Paulo Rom. 1. & 15. Sunt autem ἐντολαὶ apostolica nihil aliud
ferè, quam dogmata, Matth. ult. Act. 16. Idem est iudicium de do-
ctrina scriptæ supplemento, ab Apostolis viva voce facto, 1. Thess. 3. Io-
hannis epistola 2. & 3. teste Augustino in Iohannem tractatu 98.

XIII. Debetur autem soli scriptura sacra in Ecclesia domini-
um καὶ τὸ αὐτὸς ἔφα, partim propter perfectionem, partim propter
certitudinem, partim propter perspicuitatem, partim propter effica-
ciam divinam.

XIIII. Primum propter perfectionem, quia Scriptura sacra II. Gradus
sola doctrina perfecta, solida et omnibus numeris absoluta est, seu αὐτοτε- discriminis.
λής, continens omnia tam ad fidem & salutem, quam ad vitam Christi-
anam scitu necessaria, hoc est, tam dogmata, quam vitæ præcepta, ita ut
quicquid sacra Scriptura testimonio destituitur, ad salutem nequaquam
sit necessarium, quantolibet sapientia & sanctitatis splendore coram
mundo fulgeat, secundum dicta: Omnia quæ audiui à Patre meo, nota
feci vobis, Iohan. 15. Nihil occultavi τῶν συμφερόντων, &c. Item: Non
subterfugi, quò minus annunciārim vobis Omne Consilium Dei, Act. 20.
Item sacra litera possunt te eruditum reddere ad salutem, per fidem,
&c. Item ut sit integer (ἁγίος) Dei homo, ad omne opus bonum perfe-
ctè instructus (ἐξηγητισμῶν) 2. Tim. 3. Item, Hac scripta sunt, ut cre-
datis, & credentes vitam habeatis, &c. Ioh. 20.

XV. Quod si Scriptura sacra in condendis articulis fidei ἐπιδι-
αγωγὰς (Gal. 3.) seu supplementa reciperet, non modo fidei fundamen-

Philipp. 3. Hinc Apostolus inter fructus ascensionis Christi refert, iraditā ecclesie certam & immutabilem formam doctrinae monumentis Prophetis & Apostolicis comprehensam, ne amplius puerorum instar fluctuemus & circumferamur quouis vento doctrinae per ἡσέϊαν hominum, & c. Ephes. 4.

XX. Procul igitur ex agro & finibus ecclesie pellantur impia & profana voces satellitum aulae Romanae, sacrosanctam scripturam, cum obscuritatis numeris Platonis & enigmatis sphingis propria, tum ambiguitatis & perplexitatis, τοῖς ἀμφιλόγοις oraculis Delphicis olim usitata, insimulantium, ideoq; naso cereo (censur. colen. 117.) & regula edificationis Lesbiae (pigh. lib. 1. c. 4.) comparantium, ut quae nullam certam & immotam sententiam contineat, sed interpretationum commentis in quamvis sententiā flecti & detorqueri possit, ideoq; traditionum Apostolicarum, patrum & conciliorum ecclesie, praesertim posteriorum & praelatorum quouis tempore, maxime ecclesie Romanae, velut Areopagitarum Pseudocatholicorum interpretatione cavere nequeat, cuiusmodi flosculus & emblematis sacra scriptura hactenus ornata fuit à multis conductitijs aulae Romanae oratoribus, decretorum Tridentinorum propugnatoribus.

Thyræ. par. 3.
Thes. 15. di-
sputationis
de potestate
ecclesiastica,
Bellarm. de
verbo Dei,
lib. 3. c. 3. 6.

XXI. Deniq; propter efficaciam, religiosa pietas, in rebus fidei, ad expressum volumē libri seu epistolae, ab omnipotēte creatore ad creaturam suam missa & stilo seu calamo scribae velocis, digito Dei, Spiritu sancto, per Prophetas & Apostolos Dei amanuenses fidelissimos, conscripta & exarata, nos alligat, quia haec ipsa scriptura ministerium (2. Cor. 3.) & vehiculum Spiritus sancti est, secundum Ambrosium, seu medium illuminationis divinae, seu fidei accendendae, cumq; hac coniuncta consolationis, iustitiae, vitae & salutis aeternae, Ezech. 3. Iohan 5. 17. Rom. 1. & 15. 1. Cor. 3. 2. Tim. 3. Ebra. 4.

V. Discrimē.

XXII. Toto igitur pectore detestanda execrandaq; sunt voces blasphemae Spiritus mendacij, dominantis in regno Christi, quibus sacra scriptura litera mortua & ociosa, imò occidens à Petro à Soto, verbum atramentarium & Evangelium nigrum ab Eccio, item elementum ege-

B

num

98. num ab Hosio, per scurrilem calumniam appellatur, quibusque perhibetur, scripturam ornatus & utilitatis causa magis, quam necessitatis editam esse, eamque de bene esse regiminis ecclesiastici potius, quam de essentia ecclesiae esse, item imperfectioribus potius quam sapientioribus & prioribus necessariam esse, ut verbis Cusani Cardinalis utamur, itemque ab Evangelico spiritu alienissimum esse, soli scripturae attentum esse, & verbum tanto dignius Deo tradi, quanto remotius ab omni scriptura tradatur, secundum ἄσωτον, denique religionem Christianam nequaquam ἑγγραφοῦ διδασκαλίαν, qualis Iudaica fuerit, sed ἡρισματο διδασκαλίαν καὶ πνευματογωγίαν appellandam, secundum Lindanum lib. 1. π. α. π. λ. 11.

XXIII. Quae quantum à furoribus Anabaptistarum, Enthusiatarum, Suenkfeldianorum & similium fanaticorum spirituum differant, ut homines à scripto verbo abducant, palam affirmantium, Deum cogitatione verbi scripti nequaquam efficacem esse, imò scripturae lectores, tanquam creaturae nimium addictos (quae verba Hosio de expresso verbo, cum Suenkfeldianis communia sunt) aperte damnantium & Dei ex caelo vocem, aut illuminationes afflatus seu raptus divinos, extra scriptum verbum, immediatè expectari iubentium, quibus omnis doctrina & consolationis divina certitudo prorsus euertitur, & vera fides, veraque illius exercitia penitus extinguuntur, p̄ys iudicandum relinquimus.

VI. Discrimen.

XXIII. Ex quibus omnibus rectè colligitur & firmiter concluditur, Solam sacram scripturam quemadmodum sui ipsius interpretationum: ita de religione controuersiarum omnium indicem ἄνωπ & ἰθῶν καὶ ἀνεπίλητων esse, cuius solius iudicio in omnibus certaminibus, standum cadendumque sit ecclesiae, quaeque nullius concilii, nullius ecclesiae, siue vniuersalis, siue particularis iudicio & censura subiecta sit: (salua tamen distinctione librorum canonicorum & apocryphorum, perpetuo orthodoxae ecclesiae consensu comprobata) Contra verò Ecclesiam Christi legitimae decisionis controuersiarum & genuinae interpretationis scripturae, ex illa ipsa petendae, testem tantum esse, & non nisi, quatenus hoc ipsum

ipsum iudicium scripturae, bona fide & sine sophistica exercet, iudicem
visibilem dici posse, multo vero minus, eandem autoritate condendi no- 99.
uos articulos fidei, vel mutandi scripturam Prophetarum vel Apo-
stolorum armatam esse, secundum dicta: Ad legem & ad testimonium.
Habent Mosen & Prophetas. Scrutamini scripturas. Si quis eredo-
δασκαλῆ, is inflatus est, nihil sciens, &c. 1. Tim. 6. Si manseritis in ser-
mone meo, cognoscetis veritatem, Iohan. 8. Sit prophetia fidei analogae,
Rom. 12. Sermo mens indicabit eot, Iohan. 12.

XXV. Hinc Christus veritas ipsa doctrinam suam testimonijs
scripturae Propheticae communicare & responsiones ad quaestiones sibi pro-
positas, non nisi ex scriptura petere consuevit: Quomodo, inquit, scri-
ptum est? An non legistis? Sic scriptum est. Erratis ignorantes scri-
pturas. Maxime vero cum Satana & illius organis, hostibus verita-
tis, non nisi scripturae τὰ ἀποκρίματα induit congruitur, Matth. 4. & 22.

XXVI. Quid? Quod aeternus pater ipse de caelo, de filio suo te-
staturus, eandem ad rem scripturae autoritate uti non erubescit: Hic
est filius meus dilectus, in quo mihi complacui, hunc audite, Psal. 2.
Esa. 42. Deuter. 18.

XXVII. Quae tam Patris quam Filij exempla sequentes Apo-
stoli, eodem modo doctrinam suam sacrae scripturae testimonijs accurate
passim confirmant, dicentes: sicut scriptum est. Dicit enim Scriptura,
Ut impleretur scriptura.

XXVIII. Hinc Stephanus act. 7. Philippus act. 8. Petrus act. 1. 2.
3. 4. 10. 15. Iacob. 15. Paulus licet à Domino ipso in tertio caelo institutus,
act. 13. 17. 20. 26. 28. Et passim in epistolis suis, item Apollo δυνάτες ὧν ἐν
ταῖς γραφαῖς act. 18. Imò celeberrima synodus Apostolorum ipsa a-
ct. 15. doctrinam euangelij autoritate solius scripturae Propheticae tu-
entur & confirmant, hostes errorum conuincunt, & grauissimas contro-
uersias dirimunt & componunt, tantum abest, ut de his simpliciter pro
autoritate aut suffragiorum multitudine, sine expressis scripturae testi-
monijs, sententiam pronuncient, ἀυτονομυδικῶς καὶ ἀυτοκρατορικῶς,

B 2

ut fit

100. ut sit in regno pontificio. Et memorabile est dictum D. Petri apud Cle-
mentem: ἡ δὲ ἀπὸ τῆς γραφῆς λέγομεν.

VII. Discrimen.

XXIX. Ex quo rursus optima consequentia infertur, cum scri-
ptura iudicis, ecclesia vero testis partes tantum sustineat, cum in inter-
pretatione scripturae, tum controuersiarum de dogmatibus dyudica-
tione, iudicis autem, omnium saniorum iudicio, maior sit omnino
quam testis dignitas, maiorem quoque scripturae quam ecclesiae authorita-
tem esse, & hanc ab illa, non illam ab hac auctoritatem suam velut mu-
tuando accipere, qua in parte praeter immotam sententiam Apostoli: Si
angelus de caelo, &c. item, Extructi estis super fundamentum, &c. Eph.
2. ad communem & unanimum totius orthodoxae antiquitatis, tam la-
tine quam Graecae, consensum optima conscientia pronocamus.

XXX. Nemo igitur tam furiosus esse potest, nisi fasciatus à
Satana, qui blasphemias & fulmine dignas voces in sacram scripturam
euomere ausit: Sacram scripturam esse materiam litis, non vocem iudi-
cis, auditam in colloquio Vuormatiensi, anno 57. & testis quam iu-
dicis nomen potius mereri, secundum Alphonsum, solas autem traditio-
nes non scriptas certissimum fidei fundamentum esse, secundum Petrum
à Soto, quem defendit Lindanus in libris τῶ ἀνομιλίας, easdem traditiones
similiter fundamentum fidei firmissimum, sacram anchoram, clipeum A-
iacis & dogmatum Lydium lapidem appellans aliquoties, item solam
ecclesiam esse iudicem irreprehensibilem omnium tam de religione di-
sputationum, quam scripturae interpretationum, & quidem non omni-
um temporum ecclesiam, sed illam, in qua pontifex Romanus emineat, &
principatum teneat, una cum episcopis, qui tunc sunt, & hoc modo nec
aliter, omnibus seculis, controuersias in ecclesia compositas esse, quam iu-
dicio scil. pontificis Romani & episcoporum qui tunc erant, cuiusmodi
voces sparsa passim non modo leguntur in iure canonico, indeque saepissime
repetita ab antagonistis Lutheri & Philippi, tandem stabilita autori-
tate concilij Tridentini Sess. IIII. & alibi, sed hodie ad rauium & nau-
seam usque nobis inculcantur etiamnum, ab eiusdem synodi patronis, Ca-
nisis in opere catechetico, Hungero de interpretatione Scripturae thesi
75. & 76. Bellarm. de verbo Dei non scripto lib. 3. c. 3. 6. 10. Thyreo
disputa-

disputationis de potestate ecclesiastica parte 3. thesi. 15. & multis alijs ^{101.}
aule Romane parasitis, Antichristi magni emissarijs.

XXXI. Tacemus, propter impietatem non minus, quam Tyrannidem immanem & barbariem extremam, quam spirant, odio execrationeque piorum omnium dignissimas voces, quibus ecclesia autoritas scripturae autoritati usque adeo praefertur, ut deserente scripturam ecclesiae autoritate, non plus illa valere perhibeatur, quam fabella Aesopica (horresco referens) secundum Vuolfgangum Hermannum, teste Sledano lib. 25. imò manifestam delirij speciem habere, secundum Lindanum lib. 3. τανονπλ. c. 7. & scripta Apostolorum fidei non praesse, sed subesse, quae est Pighij de hierarchia ecclesiastica & similes. Sed non est nostri instituti de interpretatione Scripturae, de iudicijs & scriptoribus ecclesiasticis, & de eorundem autoritate, de perpetuo ecclesiae consensu aut longi temporis consuetudine, de librorum sacrorum discrimine & id genus alijs cognatis capitibus, integram nunc doctrinam proponere.

XXXII. Ex eodem fonte doctrinae de Scriptura porro haec quoque duo promanant, quasi τω ορισματα, Vnum, Lectionem sacrae Scripturae pertinere sine exceptione & discrimine ad ciues ecclesiae pariter omnes, id quod perspicue testantur, cum mandata diuina generalia, tum promissiones vel uniuersales vel indefinitae. Mandata. Scrutamini Scripturas. Habent Moyses & Prophetas. Audes ea filijs tuis. Docete filios Israël. Recte facitis attendentes scripturae Propheticae. Oues meae vocem meam audiunt & sequuntur, non alienam. Sermo Dei habitet in vobis τω λησίους. Vbi Chrysostomus: Audite quotquot seculares estis, ut uxori ac liberis legenda scripturae autores sitis. Et Hieronymus: Hic ostenditur, verbum Dei etiam laicos habere debere, non sufficienter tantum, sed abundanter etiam.

Promissiones, Beatus qui meditatur in lege, &c. Beati qui scrutantur testimonia eius. Beati qui audiunt & custodiunt verbum Dei. Deus vult omnes ad agnitionem veritatis peruenire.

XXXIII. Alterum τω ορισματα. Quaequam translationes sacrorum librorum dextra & concinne in alia linguarum genera, magno v-

102. sui sint ecclesia: inter quas apud nos, merito palmam obtinet Germanica reuerendi patris Lutheri translatio, non tam versionis quam commentarij luculenti nomine dignissima: Nequaquam tamen versionibus tanquam riuulis, omnium vero minime veteri & vulgata versioni latina ubiq; inhaerendum esse, utpote lacuna & cisterna sordida & impura, sed aqua vite ex limpidissimis & saluberrimis fontibus Israëlis, seu sermone Ebraeo & Graeco hauriendam esse, quemadmodum docet erudita & grauis de usu linguarum disputatio Paulina, 1. Cor. 14. cui omne ¶ ¶ est Canon VI. distinct. IX. in decreto Gratiani: ut veterum librorum fides, de Ebraeis voluminibus examinanda est: ita nouorum Graeci sermonis normam desiderat, Et multa insignia sanctorum patrum testimonia.

XXXIIII. Cum S. Polycarpo igitur pijs omnibus obturandae aures ad voces Papicolarum ab omni pietate Christiana abhorrentes, praesertim architectorum censura coloniensis anno 60. edita, quibus lectio sacrorum librorum Laicis, ut vocant, non modo neq; utilis neq; necessaria, sed etiam perniciosa proclamatur, usq; adeo, ut nisi laicis eadem interdicator, religionem saluam manere posse, desperandum sit, atq; ideo ne sacra scriptura in cuiusq; gentis linguam vernaculam transfundatur, edictis cauendum esse statuatur.

XXXV. Perinde atq; diris deuouendum sanguine scriptum decretum Sess. IIII. impij concilij Tridentini, quo sola versio vulgata vetus latina, licet multis in locis obscura & mendosa, tanquam authentica & omnium exercitiorum ecclesiasticorum scholasticorumq; regula exactissima, retinenda & sequenda decernitur sine vlla exceptione, fontium siue Ebraeorum siue Graecorum, tanquam multis in locis turbidorum, lustratione, à quibusdam patreorum synodi Tridentinae prorsus prohibita à quibusdam vero tantum certis in casibus, velut per dispensationem, concessa, sicut scripta eorum testantur.

Dominus

*Dominus noster IESVS CHRISTVS, verus δευτερευου- 103.
της, id est, omnis scriptura θεοπνευματος autor & vnicus Ecclesie
sue bibliothecarius, sacra viriusq; instrumenti seu testamenti
monimenta ab omni corruptelarum iniuria tuta sarta tecta q; ipse
clementer praestet perpetuo, eorundemq; autoritatem, contra o-
mnes traditiuncularum non scriptarum patronos, scripturae hostes
acerrimos, constanter asserat, nosq; omnes in eorundem vero intel-
lectu firmiter tuendo sanctificet, & à gloria in gloriam subinde
deducat, donec aliquando remotis hisce sacrae scripturae inuolucris
& fascijs, coràm illum in omni aeternitate, facie ad faciem intue-
amur & nobiscum suauissimos sermones ore ad os conferentem
palàm audiamus & celebremus. Qui est cum Patre &
S. sancto Deus vnus, benedictus in secula secu-
lorum, AMEN.*

104.

... qui multos discipulos
... es me discipulus

Aug VI 46(1)

ULB Halle 3
003 143 333

82

Reha

V. 17

II.

89

CAPITA

Ostendentia discrimen doctrinae verae
& falsae Ecclesiae,

DE SACRA SCRIPTURA
EIVSQUE AVTO-
RITATE.

Proposita in disputationem publicam

A'

ZACHARIA SCHILTERO
S. Theologiae Doctore & Professore.

In inclita Academia Lipsensi.

Ad diem Mensis Augusti XVI.

Anno nati CHRISTI M. D. LXXXVIII.

LIPSIÆ,

Excudebat Abraham Lamberg.